

szonyok alapján a Boronkai-berek szélén csak a kisebb kiemelkedéseken volt alkalmi megtelepedés és csak az őskorban és a római korban.

Munkatársak: Cserép Tamás ásatási technikus és Balla Krisztián rajzoló.

NÉMETH PÉTER GERGELY

240. Marcali, Gombai-felső szántó

(Somogy megye) Ró, Kö

2008. november 7-én Marcali város polgármesteri hivatala bejelentését követő helyszínelés során római épületre, valamint középkori településre utaló felszíni nyomokat találtunk. A lelőhely a város ÉK-i részén található, beépítetlen területen, csak a vasúti pálya érinti. A római épület kiterjedését később egy esetleges szondázó ásatással lehet tisztázni.

KÖLTŐ LÁSZLÓ – NÉMETH PÉTER GERGELY

241. Maroslele, Panahát, Legelő

(Csongrád megye) U, R, Sza, Kk

2008. augusztus 15. és október 15. között megelőző régészeti feltárást végeztünk az épülő M43 autópálya 2. sz. lelőhelyén (M43 2. lh.). Marosleletől ÉNy-ra kb. 3 km-re, a Tisza-Maros torkolatától 10 km-re ÉK-re, a Száraz-ér és a Porgány-ér összefolyásánál húzódó dűnevonulaton helyezkedik el. A löszhát átlagosan 1,5 m-re emelkedik ki a környező ártérből, melynek tengerszint feletti magassága 79 m körüli. Legmagasabb pontján végzett ásatást Trogmayer Ottó 1963-ban. Ettől az autópálya nyomvonalára mintegy 100 m-re D-re, a magasabb terepfelzínre elkerülve, a „mélyebben” fekvő területeken halad át. Az 1963-as és a jelenlegi ásatás, a helyszíni terepbejárások és a domborzati viszonyok alapján a neolitikus lelőhely valós méretei elérhetik a 15 ha-os nagyságot.

A terület vízrajzát, terepfelzínét É-D-i irányban haladó, egykori vízfolyások medrei szabják meg. Az eredetileg feltárással kijelölt 34 000 m²-en 6 ilyen É-D-i irányú dombhát, vízfolyás figyelhető meg. Meglepetésünkre régészeti jelenségek nemcsak a magasabban fekvő hátakon, dombokon jelentkeztek, hanem a mélyebb, vízjárta részeken is, ami egyértelműen mutatja, hogy bizonyos időszakokban szárazabb éghajlat uralkodott a térségben.

Többszöri megtelepedés igen, de sűrű településhálózat nem jellemző a feltárt területre. Összesen 231 régészeti jelenséget tártunk fel. A középső neolitikum korai időszakán kívül csak a tiszapolgári kultúra, illetve szórványosan szarmata és késő középkori telepjelenségeket találtunk.

PALUCH TIBOR

242. Maroslele, Pernyehát

(Csongrád megye) R, B, N?

Az M43 autópálya 3. sz. lelőhelyének építési területén 2008. október 16. és november 28. között végeztünk

megelőző feltárást. A lelőhely a Maroslele–Hódmezővásárhely közötti műút jobb oldalán, közvetlenül Maroslele É-i határában helyezkedik el. A feltárással kijelölt nagyság elérte a 34 000 m²-t, amelyen összesen 170 objektum folyt jelentkezett, viszonylag egyenletes, laza eloszlásban.

A megkutatott területen három korszak emlékményét találtuk meg. Legnagyobb meglepetést a középső rézkor–késő rézkor közötti átmenetre datálható hunyadihalmi csoport néhány objektumának előkerülése jelentette a feltárt terület DK-i, a műúthoz közel eső részében. A néhány gödör közös jellemzője, hogy mindegyikből nagy mennyiségű leletanyag került elő, köztük a jellegzetes ún. korongos tapadású fül.

Az objektumok egy részéből nem került elő korhataározó leletanyag, de a településszerkezet alapján ezek a régészeti objektumok is a lelőhelyet meghatározó *korai bronzkori* településhez tartozhattak.

A korszak települési emlékményének kb. 80%-át a feltárt területen szétszórtan, objektumcsoportokban elhelyezkedő gödrök alkották. Általános jellemzőjük, hogy bár változó méretekben jelentek meg, de összességében kis mennyiségű leletanyagot tartalmaztak. A leletanyag a nagyrévi kultúra korai időszakába sorolja a lelőhelyet, de a kerámiatöredékeken a Makó-kultúra késői időszakának jellegzetességei is megfigyelhetők. A korszakba sorolható jelenségek közé még néhány cölöplyuk, illetve kisebb árok-, árokszakas tartozott.

Egy Ny–K-i tájolású csontváz valószínűleg népvándorlás kori. Sírgödre téglalap alakú, sarkai lekerekítettek. A csontváz mellett mellékletet nem találtunk, így időrendi besorolása kérdéses.

PALUCH TIBOR

243. Martonyi, Szúnyog-tető

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) B, Kö

A Nováki Gyula által 1998-ban felmért késő bronzkori erődített telep fémkereső műszeres felderítésére 2008. május–júniusban 3 munkanapot fordítottunk. Cél az volt, hogy az eddig csak bizonytalanul keltezett lelőhelyről egyértelműen datáló tárgyakat gyűjtsünk, valamint megelőzzük az esetleges rablásokat. A lelőhelyen munkánk során 24 db, régészeti korokba keltezhető fémtárgyat találtunk. Az előkerült tárgyak egy 1707-es érmén, egy vas nyílhegyen és egy középkori bronzgyűrűn kívül a késő bronzkorba keltezhetőek.

A késő bronzkori bronztárgyak szinte kivétel nélkül az erődített település legmagasabb részén, a Szúnyogdombon és annak szűkebb környezetében kerültek elő. A lándzsahegy, tokos balta és fűrészpenge töredékeken valamint különböző méretű öntecseken kívül egy 5 tárgyból álló kisebb bronzkincset is sikerült feltárnunk és dokumentáltunk. A Szúnyogdomb ÉK-i lejtőjén a sáncperemtől kb. 15 m-re, a felszín közelébe elásott kis bronzdepó 4 – feltehetőleg a füleinél összekötött – tokos baltát és egy geometrikus mintával díszített karperecet

tartalmazott. A leletegyüttes a HaB1 periódusba keltezhető.

A lelőhely Szúnyog-dombon kívül eső részein kívül csak egyetlen helyről sikerült még késő bronzkori tárgyat gyűjtenünk: a település K-i szélén a sánc közelében egy aszimmetrikus, tokos, bronz nyílhegyre bukkantunk.

A Nováki Gyula által is jelölt sáncok felülete jól látható, segítségükkel a telep nagy része egyértelműen körülhatárolható volt. A Pogány-hegy felől a sánc nem követhető, itt nem tudtuk eldönteni, hol húzódik az egykori település széle. Ez a terület – a telep DK-i sarka – egyébként is nehezen járható az itteni sűrű, fiatal, bozótos erdő miatt.

Az erődített telep részét képező Pilis-parlag nagy részén füves kaszáló található. A viszonylag vízszintes felszínt több ponton is vaddisznótúrások bolygatják. Ezekből késő bronzkori és középkori kerámiát gyűjtöttünk, de fémtárgyak itt sem kerültek elő.

Munkánk az OTKA T037315 számú pályázata által támogatott, a késő bronzkori bronzkincseket és a bronzdeponálás szokását kutató program része volt.

Munkatársak: Bíró Péter és Nagy Nándor régészek; Kalli András régészhallgató; Bacskai István technikus; Meleg József.

SZABÓ GÁBOR

244. Mád, Rákóczi utca 46.

(Borsod-Abaúj-Zemplén megye) Ő, Kö, Kú

A Borsod-Abaúj-Zemplén megyei Múzeumi Igazgatóság régészeti megfigyelést végzett 2008. március 4-én a területen (Hrsz.: 651/2) tervezett épület alapozási árkeinál. Az ingatlan a középkori és kora újkori Mád mezőváros központjában, az innen K-re folyó pataktól 25–30 m-re található, a mai fő utcában. 2008. március 11–12. és 14-én végeztük el a kiásott alapozási árok rétegződésének vizsgálatát, melynek során kizárólag az alapozási árokkal bolygatott területeket kutattuk meg. Az árok szélessége 40–50 cm volt, az árokkal lefedett terület 8×12 m volt.

Az utcai (Ny-i) árokban egy keményre taposott járósínt fedtünk fel, aminek É-i szélén, az alapozás ÉNy-i sarkában egy gyenge habarcsba rakott falat találtunk. A járósínt K-i határát meghatározhattuk az utcai árokra mérőleges további árokban, itt egy-egy cölöplyukat fedtünk fel. A járósínt egy külső udvar szintje lehetett, a hozzá tartozó épület szélét a megtalált falmaradvány jelölhette. A cölöplyukak az udvar K-i kerítéséhez tartozhattak. Összességében megállapítható, hogy egy őskori rétegen alakítottak ki egy udvari járósínt a középkorban (15. században), az ehhez tartozó épület a kutatott területtől É-ra és Ny-ra, azaz a mai utca alatt helyezkedhetett el. Az elkerített udvartól K-re, a patak irányában kertek voltak, amelyben egy víznyerőhelyet is kialakítottak. A terület a kora újkorban kezdett feltöltődni erőteljesebben. Ekkor elfedték a középkori szinteket, de a K-i részt továbbra is kertként hasznosították. A 18–19. században végül beépítették a területet, ennek nyoma a felső újkori építési törmelékes rétegződés.

Munkatársak: Gál-Mlakár Viktor, Nagy Zoltán ásatási technikusok.

SZÖRÉNYI GÁBOR ANDRÁS

245. Máriapócs határa

(Szabolcs-Szatmár-Bereg megye) B, A

MOL 23. lh. (Pócsi-pap-dűlő keleti rész): Környezetéből kiemelkedő lapos dombháton a 2007. április 12-én végzett terepjárás során szétszórta találtunk leleteket. A lelőhely É-i szélén található egy igen szép kurgán a gázvezeték nyomvonalán kívül. Kiterjedését 260×80 m-re becsültük, melyet az előzetes becsülés szerint a vezeték 261 m hosszan vág át. A leletek alapján őskori településre számítottunk.

A lelőhelyet a Kulturális Örökségvédelmi Szakszolgálat 2008. március 7-én adta át. A humuszolás előtti detektoros keresés során egy bronzgombot találtunk. A humuszolást állandó felügyelet mellett végezték március 10–11-én. Az ásatást március 17. és április 16. között végeztük. Feltártunk 60 objektumot: egy 8–9. századi teleprészletet, valamint két 8–9. századi temetőt. Az objektumok negyede árok volt, de előkerült 5 házrészlet is. A terület DNy-i részén került elő a két temető, egymástól mintegy 30 m-re. Az első temetőben közel É–D-i tájolással temették el a halottakat. A sírok viszonylag szegényesek voltak, némelyikben juhcsontmellékletet bontottunk ki a halott mellett. Két gazdagabb sír került elő ebben a temetőrészben. Az egyik női sírban fülbevalót és karperecet találtunk, míg egy kislány sírjából egy ezüst, félhold alakú csillagcsüngős fülbevalót. A másik temetőrészlet is meglehetősen szegényes volt. Némelyik sírban edényt, míg másokban birkacsontot találtunk. Az egyik női sírből egy birkakoponya, valamint két nyitott hajkarika került ki.

MOL 24. lh.: 2008. június 2–5. között feltárást végeztünk a lelőhelyen, melynek során 17 objektumot találtunk. Ezek közül 2 gödör és 2 árok jellegtelen bronzkori leleteket szolgáltatott. Egy ház cölöplyukkal, 4 gödör és 4 árok kora pedig meghatározhatatlan, belőlük mindössze állatcsont és egy kovapenge került elő. Két árok recens korú.

Munkatársak: Pintye Gábor régész, Bacskai István, Bocsz Péter, Kiss László.

JAKAB ATTILA

246. Medgyesháza, Lagzi-dűlő

(Békés megye) B?

2008. március 7-én helyszíni szemlét folytattunk a település Ny-i határában. Célunk a légi fotón lokalizált földvár terepszemléje volt. A lelőhelyet a Bánhegyesi út felől közelítettük meg, majd az abból hegyes szögben kiinduló, ÉNy–DK-i irányú dűlőn haladva megkerestük a sáncárok nyomait. A sáncokat csak enyhe magaslat jelzi, mára erősen lekopott. Csak az említett ÉNy–DK-i irányú dűlőúttól É-ra eső oldalt tudtuk bejárni egy keskeny sávban, s annak is csak a legnyugatibb részét.